

משה חיים פלח

בענין צרת ערוה אחר נפילה

חי ונשא אחות אחת מהן האי אדחיא לה מיניה משום אחותה דקא נסיב השתא אבל זרתה לא נעשית לה זרה לאחר נפילה דא"כ אתה עושה זרה לאחר מיתה ואין זרה לאחר מיתה עכ"ל, והנה מדבריו נראה דשפיר חשיבי זרות אף לאחר מיתה, דהרי הווצרך להא דאין זרה אלא מאת, ומ"מ משמע מדבריו דלאו כלל הוא דליכא פטורי יצום אחר נפילה, ואדרבה משמע דכלפי הערוה עצמה ליכא חילוק בין ערוה בשעת נפילה לערוה אחר נפילה, אלא דלענין לאסור זרתה אמרי' דכיון דאין זרה אלא מאת כהאי גוונא לא חשיבא זרה מאת.

ויתכן לדון צביאור הדברים, דהנה האחרו' [יעוין

צחי' הגרנ"פ (ס"ק מה) ויעוין צחי' ר' שמואל

ז"ל (ס"ג סק"א) ועוד] לנו לצאר גדר דין זרת ערוה איסור דל"ה איסור מחודש, אלא דהערוה אוסרת את האשת אח דהזרה [ויש לצאר כן אף בלשון הרשב"א א] (ג) זהא דאין זרה אלא מאת] ומעתה לא מיבעיא למ"ד (מה"א) דיצמה שהותרה ונאסרה וזוהרה והותרה תחזור להיתירה הראשון דמבואר ברשב"א (סג) דלדידיה איסור אשת אח דהותר בשעת נפילה תו אינו חוזר ונאסר, דממילא ל"ש דין זרה לאחר מיתה, דהרי ליכא בצרת ערוה דין פטור אלא דאוסרת את האשת אח, אך אחר דהותר האשת אח, אף דאכתי חשיבא זרה לערוה ל"ש דתאסרנה, וממילא איכא נמי דין יצום, אלא אף למ"ד דהותרה ונאסרה וזוהרה והותרה לא תחזור להיתירה הראשון, דס"ל דאף אחר דחיל היתר אשת אח אפשר דתחזור ותיאסר, מ"מ י"ל דהא דהערוה אוסרת את האשת אח דהזרה היינו דוקא

מהו דתימא הואיל ואישתרי אישתרי כו' תינה היכא נשא מת ואחר כך נשא חי דמגו דאישתרי איסור אשת אח אישתרי נמי איסור אשות אלא נשא חי ואח"כ נשא מת איסור אשות אשה קדים ואפי' נשא מת נמי תינה היכא דנשא מת ומת ואח"כ נשא חי דחזיא ליה דזיני זיני אלא נשא מת ולא מת ואחר כך נשא חי לא איחזיא ליה כלל כו', והקשו התוס' ישנים וז"ל קשה היכא משכחת לה דפוטרת זרתה הלא כיון דלא נעשית אשות אשתו עד שמת אחיו א"כ לא היתה מעולם זרת ערוה שהרי כשנשא חי לא היתה זרת ערוה ליצם שעדיין לא נשא אשות אשתו [ותי' דהא"נ דאערוה לצד קיימינן הכא דנפקא לן מקרא דעליה, וקרא דלזרור מיירי שנשא חי ואח"כ נשא מת].

ומבואר דצדרי התוס' ישנים דליכא דין זרת ערוה

היכא דלא נעשית ערוה אלא לאחר מיתה, וכן מבואר דצדרי תוס' (ס"ג) [ויעו"ש דיתכן דמדברין איכא דין זרה לאחר מיתה והאחרו' נחלקו צביאור צדרי התוס' שם ואכמ"ל] וכן מבואר דצדרי התוס' ישנים לקמן (ס"ג) וכן מבואר דצדרי הרמב"ן וש"ר שם ולקמן (ס"ג) והביאו כן מדברי הירושלמי (פ"ג ה"א ובכ"ד) וכן מבואר בתשובת הרשב"א (ח"ו סי' סה).

ובגדר הדברים מצינו כמה דרכים, דהנה ריהטת לשון התוס' ישנים משמע דגדר הדבר כפשוטו, דאין זרות אלא מחיים אך לאחר מיתה תו לא הו זרות כלל.

ולשון הרשב"א בתשו' (סג) משום דאין זרה אלא מאת וזו כיון דשעשה נפילה לא הו"א זרת ערוה מאת דהאי שעמא תרווייהו שריין השתא דעבר

היכא דהיתה ערוה מחיים בעודן אלל הצעל [ויש להאריך צביאה"ד וית' להלן].

והאחרו' דנו לצאר דינא דאין זרה לאחר מיתה צאופ"א, דליכא פטורי יצום אלל בשעת נפילה, אך אחר שעת נפילה ליכא פטורי יצום, ויעוין צחידושי הגרש"ש (סי' טו) דנקט כן אף בשיטת התוס' ישנים וז"ל נראה דהא דפשיטא להו לתוס' לקמן דף כ"ו ע"ב דזרת ערוה לאחר מיתה אינה פוטרת זרתה, וכן כתבו בפשיטות בתוס' ישנים דף ח' ע"א, וכן הביא סברא זו בחי' הרשב"א בשם הירושלמי, ובירושלמי כתבו ענין זה בפשיטות ללא שום מחלוקת אין לומר משום דלאחר מיתה שוב אינן זרות ורק מתחילת נפילה הן זרות זו לזו, דא"כ גם בתחילת נפילה לא שייך זרות, דבשעת מיתת הצעל עדיין אינן נופלות ליצום ורק אחר מיתת הצעל היא הנפילה ושוב אינן זרות, אלל ודאי דענין זרות הוא מה שהיו תחת צעל אחד והיה ראוי להן להיות שתייהן יצמות ולמה לא תפטור אם נעשית אחת מהן זרת ערוה לאחר מיתה, אלל נראה לי דהיה פשוט לראשונים ז"ל ע"פ הירושלמי הנ"ל דענין איזה פטור הוא רק בתחילת נפילה, אלל לאחר נפילה ליכא שום פטור רק חליצה ויצום עכ"ל [ויעוין עוד בצרכ"ש (סי' יד) דלידד מתחילה לצאר דליכא פטור ערוה לאחר נפילה, והא דערוה אחר נפילה אינה מתייצמת אינו אלל משום דאין עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת וכל שאין עולה ליצום אין עולה לחליצה, וכיון דלית זה דין פטור אינה פוטרת זרתה יעו"ש, ומדבריו נראה דלאו כלל הוא דליכא פטורי יצום אחר נפילה, אלל דדין פטור ערוה לא נאמר אלל בשעת נפילה, וכיון דבערוה ליכא דין פטור ממילא אינה פוטרת זרתה, אך הגרש"ש נקט דליכא כלל פטורים אחר נפילה, ועלם פטור זרה גופיה נמי לא נאמר אחר נפילה].

אך הנה לקמן בפרק הערל (ע"ט ב) א"ר עקיבא אני אפרש סרים אדם חולץ וחולצין לאשתו מפני שהיתה לו שעת הכושר כו' מכדי שמעינן לר"ע דאמר חייבי לאוין כחייבי כריתות דמו וחייבי כריתות לאו בני חליצה וייצום נינהו כו' אמר רבה כגון שנפלה לו ולבסוף נפצע אמר ליה אביי וליתי איסור פצוע ונידחי עשה דייצום מי לא תנן ר"ג אומר אם מיאנה מיאנה ואם לאו תמתין עד שתגדיל ותאלל הלזו משום אחות אשה אלמלא אתי איסור אחות אשה ודחי הכא נמי ייתי איסור פצוע ונידחי אלל אמר ר"י האי תנא הך תנא דבי רבי עקיבא היא דאמר מחייבי לאוין דשאר הוי ממזר מחייבי לאוין גרידי לא הוי ממזר כו', ובחי' ר' שמואל ז"ל (סי' ב) תמה דהא ודאי ידע רבה הך מתני' דב' אחיות ומאי סבר איהו וכן ז"צ יסוד פלוגתא דרבה ואביי, וביאר התם דהרי הקשו תוס' (ט ב) והראשונים אמאי חייבי לאוין לרבי עקיבא לאו בני חליצה ויצום נינהו נימא דאתי עשה ודחי לא תעשה, והאחרו' תירצו דבערוה איכא דין פטור וממילא ל"ש עדל"ת, וסבר רבה דליכא פטור ערוה אלל בשעת נפילה אך אחר נפילה ליכא פטור ערוה, והא דדתנן דתנא הלזו משום אחות אשה אינו מכח פטור ערוה אלל משום דאין עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת וכל שאין עולה ליצום אין עולה לחליצה משא"כ בפז"ד דאינו אלל ח"ל וכל דליכא פטור אמרינן דאתי עשה ודחי לא תעשה, ואביי דפריך ליה סבר דאי אמרינן דליכא פטור ערוה לאחר נפילה, ה"נ פטורא דכל שאין עולה ליצום אין עולה לחליצה דילפי' מקרא ד"לקחת" נמי לייתה אחר נפילה, וע"כ שמעינן ממתניתין דהתם דליכא פטורי יצום אף אחר נפילה, ורבה סבר דחלוק פטורא ד"לקחת" דנהיג אף אחר נפילה מפטורא ד"עליה" ו"לזכור" דאינו אלל בשעת נפילה יעו"ש, וכבר עמד שם דלפ"ז משמע דמסקנת הסוגיא דאיכא פטור ערוה אף לאחר

הערוה גם בצרתה, אך אם כזר הותרה הנרה נפילה שזכר אינה זקוקה יחד עם הערוה דע"י היתר הנפילה ינאה מן הבית ואי אפשר דיחול עליה דין הערוה יעו"ש, ונראה לכאורה דנקט דגדר דין צרת ערוה הוא דהיתר אשת אח חייל בשעת נפילה כאחד על כל הבית, ולהכי היבא דאיכא ערוה צבית כיון דעל הערוה לא חייל היתר אשת אח ממילא לא מנצי חייל אף על הנרה, ולהכי כל דכזר הותרה הנרה בשעת נפילה, אף דהשתא נעשית אידך ערוה ופקע הימנה היתר אשת אח מאכא, ולהבא, מ"מ הנרה דכזר הותרה הותרה, ול"ש דיחול בה דין צרת ערוה^א.

נפילה, ולפ"ז לכאורה א"ל לומר כדרך הנ"ל, וע"כ דטעמא משום דלא חשיבי צרות כלל אחר נפילה כמשמעות התוס' ישנים בסוגין, או כדברי הרשב"א בתשו'.

ויעוין בצרכ"ש (פ"י יד) דעמד דבסוגיא דהערל מוכח דאיכא פטור ערוה אף לאחר נפילה, וע"כ דהא דאין צרה לאחר מיתה אינו משום דליכא פטור ערוה אחר נפילה, אלא ביאר התם דעל ידי דכזר הותרה הנרה נפילה כזר ינאה מן הבית, דרק אם צחלות ההיתר הויא הנרה יחד עם הערוה חל דין

^א **ויעוין** בחי' ר' ראובן (פ"ט ו') דהציא דשמע בשם הגר"ד דכל דברי הרשב"א (מ"א ב) דכל היבא דהותרה בשעת נפילה לא הדרא לאיסורה היינו דוקא היבא דליכא פטור יצום, וכגון בגוונא דמיירי הרשב"א דנעשית אחות אשה אחר נפילה, ומשום דבערוה אחר נפילה ליכא פטור יצום, משא"כ היבא דאיכא פטור יצום, והוכיח כן מהא דאחיות שנעשו צרות צזיקה לר"ש (כ"ג ב) דמבואר בתוס' בקידושין (ג ב) דאיסורין משום אשת אח ומשמע דבתרווייהו איכא כרת ואף דכזר הותרה הראשונה נפילה, אלא ע"כ משום דהתם איכא פטור, וכבר העיר שם דהוא קותר לדבריו הג"ל (פ"ט יד) דנקט דאיכא פטור ערוה אף אחר נפילה, ובעיקר הקושיא כזר עמדו דמשמעות הרשב"א (כ"ג ב) דדינא דצרות צזיקה לר"ש אינו משום אשת אח אלא דחשיבי תרווייהו כאחות אשה מכח הזיקה וא"ש לטעמיה, ויעוין בצרכ"ש (פ"ט ס"ק"א).